

В.Б.Любченко (Київ)

III ІСТОРИЧНІ ЧИТАННЯ ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА В.Г.САРБЕЯ «“ДОВГЕ” ХІХ СТОЛІТТЯ В УКРАЇНІ: ПИТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ»

В Інституті історії України НАНУ вже стало доброю традицією раз на п'ять років ушановувати пам'ять колишнього завідувача (у 1979–1999 рр.) відділу історії України ХІХ – початку ХХ ст., д-ра іст. наук, проф. Віталія Григоровича Сарбея (30.01.1928 – 22.04.1999 рр.) історичними читаннями. 30 січня 2013 р., на 85-річчя від дня народження вченого, у залі засідань Інституту історії України НАНУ відбувся третій за ліком такий науковий захід. Тему було обрано не випадково, адже у творчому доробку В.Г.Сарбея, особливо останнього десятиріччя його життя, національна проблематика й, зокрема, питання національного відродження посідали одне з чільних місць.

Захід, який за формою проведення нагадував круглий стіл із виголошенням та обговоренням доповідей і повідомлень, зібрав 28 науковців та освітян (серед них було 9 докторів та 12 кандидатів історичних наук), які репрезентували Інститут історії України НАНУ (15 учасників), інститут історичної освіти Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (м. Київ) (7), Київський національний університет імені Тараса Шевченка (3), Київський державний університет управління та підприємництва, Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі (м. Київ), а також Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ) (по 1 учаснику).

Із вітальним словом до присутніх звернувся директор Інституту історії України НАНУ академік *В.А.Смолий*. За задумом організаторів, цей науковий захід мав органічно поєднати у собі меморіальний аспект ушанування відомого вченого в різних проявах його багатогранної особистості – професійно-наукових та людських із презентацією учасниками своїх поглядів і розробок у царині, окресленій темою читань, чому якнайкраще сприяли тепла атмосфера спілкування й камерний формат проведення заходу.

Сарбеезнавчий напрям відкрила ґрунтовна доповідь завідувача відділу історії України ХІХ – початку ХХ ст. члена-кореспондента НАНУ *О.П.Решета* «В.Г.Сарбей – дослідник історії ХІХ ст.: формування історичних поглядів, спроби реінтерпретації марксизму щодо концепції української історії». Проаналізувавши на тлі доби чинники формування історичного світогляду В.Г.Сарбея, доповідач особливу увагу зосередив на запропонованій істориком на межі 1980–1990-х рр. оригінальній синтетичній концепції українського національного відродження ХІХ ст., в якій він прагнув органічно узгодити марксистські, народницькі та діаспорні підходи.

Д-р іст. наук, проф. *Г.Д.Казьмирчук* (Київський національний університет імені Тараса Шевченка) свій виступ «В.Г.Сарбей і М.В.Нечкіна: перегук долі» присвятив професійним взаєминам і щирій багаторічній дружбі двох істориків. Складний процес творчих пошуків ученого привернув увагу д-ра іст. наук, проф. *І.І.Колесник* (Інститут історії України НАНУ, «В.Г.Сарбей як історичний мислитель»). Своїми спогадами про історика, опертими на тривалі приязні взаємини, поділилася відомий історіограф, д-р іст. наук, проф. *Л.В.Таран* («Перехідна доба від середньовіччя до модерну: Спогади про В.Г.Сарбея»).

Аспірант Інституту історії України НАНУ й водночас рідний онук В.Г.Сарбея *Д.В.Захаров*, дослідивши робочі папери діда, торкнувся у виступі питання не до кін-

ця реалізованих планів і творчих задумів ученого, а також важливої теми «“Еліта” і “народ” у працях Віталія Григоровича Сарбея». Цікавими спогадами про В.Г.Сарбея поділилася з присутніми його донька *І.В.Захарова*, яка розповіла про грецьке коріння, родинну історію та репресованого батька вченого.

Серед доповідей, виголошених за темою читань, декілька заслуговують на особливу увагу. Зокрема, цікавим був виступ д-ра іст. наук, проф. *Я.С.Калакури* (Київський національний університет імені Тараса Шевченка) – «Історичні знання як чинник національного пробудження українців Наддніпрянщини й Галичини у другій половині ХІХ ст.». Жваву дискусію, яка не залишила байдужим нікого з присутніх, викликала доповідь д-ра іст. наук, проф. *Н.А.Шил* (Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі) – «Альтернативне і традиційне історієписання: шлях до консенсусу».

Нові перспективні напрями своїх досліджень презентували наукові співробітники Інституту історії України НАНУ: д-р іст. наук, проф. *В.С.Шандра* («Мова як інструмент формування національної ідентичності»), канд. іст. наук *О.М.Донік* («Ідеолог Нової України Володимир Антонович»), канд. іст. наук *В.І.Милько* («Київський навчальний округ: деякі аспекти політики попечителя в українському національному питанні (60–80 рр. ХІХ ст.))» та інші учасники.

На загальну думку присутніх, проведений захід як за форматом, змістом, так і за складом учасників, що уособлював нерозривний зв'язок різних поколінь істориків, гідно вшанував пам'ять ученого, котрий залишив по собі близько 1200 наукових праць, наставника, який підготував 40 кандидатів і 10 докторів наук, колеги й доброго товариша. Традиційну практику проведення в Інституті історії України НАНУ читань пам'яті В.Г.Сарбея буде збережено й надалі.